

Ilse Bolscher:

Een oude toverfee en
boekenwensen

*Leesbevordering en
schrijfvaardigheid in één les¹*

Doelgroep:

- Groep 7/8 basisschool
- Klas 1 en 2 vbo/mavo/havo/vwo

Materiaal:

- Klassenset S.Y.P.R.A.B.gidsjes (uitgave van de Stichting Collectieve Propaganda van het Nederlandse boek (CPNB), postbus 10576,

1001 EN Amsterdam of de boekenmolen (beide ook verkrijgbaar bij boekhandel en bibliotheek).

- A-4 papier

Tijd:

- 2 à 3 lessen van 50 minuten.

Planning:

LES 1

- 1 De docent vertelt aan de klas dat hij/zij een rare droom heeft gehad (zie fragment 'de droom'). In een ver land worden de mensen geterroriseerd door een oude toverfee, die woedend is dat de mensen in Nederland nog maar zo weinig lezen. De toverfee reageert haar woede af op de mensen in het verre land en betovert ze, zodat ze niets anders meer kunnen dan lezen. De docent vertelt dat hij in zijn droom met de prinses van het land een plannetje heeft bedacht om de toverfee op andere gedachten te brengen.

Afbeelding 1: Pagina uit de S.Y.P.R.A.B.-gids.

De droom

Ik droomde dat ik in een ver land was. Het was een mooi land: zonnig, veel natuur, mooie huizen. Maar... nergens zag ik mensen. Het was ook heel stil in dat land. Er floten vogeltjes en de wind ruiste door de bomen, maar ik hoorde geen stemmen, geen radio's en tv's, geen auto's. Zouden er helemaal geen mensen wonen? Toen ik door de ramen van de huizen keek, zag ik dat ze er toch waren: Oude mensen, jonge mensen, kleine, grote, dikke, dunne mensen, allemaal verschillend. Maar één ding hadden ze gemeen: iedereen las boeken. De één zat op de bank, de ander lag in bed, weer een ander zat bij het haardvuur, iemand stond bij het fornuis, en allemaal lazen ze. Toen ik verder keek, zag ik ook mensen in de tuin. In het gras, bij de vijver, op de tuinbank zaten mensen en... ze lazen. Ik was erg verbaasd. Toen zag ik ook dat er aan de bomen geen appels groeiden, maar boeken! En bij de vijver werd geen vis gevangen, maar.... je raadt het al: het ene na het andere boek werd opgevist! Waar was ik toch terecht gekomen?

Ik liep verder en keek mijn ogen uit, tot ik bij een groot kasteel kwam. Op het bordes zat een mooi meisje. Door het kroontje op haar hoofd zag ik dat ze een prinses moest zijn. Ook zij las. Het was een zielig boek, want ze hilde. Toen ik naast haar ging zitten en vroeg welk boek ze las, keek ze me verdrietig aan. Ze legde me uit dat ze niet om het boek hilde, maar om het leven in haar land. Een tijd geleden was er een oude boekenfee gekomen, die verzot is op boeken en alles wat met lezen te maken heeft. Ze was verhit van woede: ze had gezien dat sommige mensen in Nederland geen boek meer aanraken. 'Ze kijken televisie, doen computerspelletjes, telefoneren, gaan naar de bioscoop! Maar een boek lezen: ho maar!' krijste ze. De prinses vertelde haar dat boeken lezen leuk is, maar dat er nog meer dingen te doen zijn in het leven, maar toen werd ze nog veel bozer. 'Ze zwaaide met haar toverstaf, krijste wat toverspreuken, en vanaf die tijd is heel ons land alleen nog maar aan het lezen, of we willen of niet.' De prinses begon te huilen. 'Ik moet toegeven dat ik vanaf die tijd al heel wat mooie en spannende boeken gelezen heb, maar aan andere dingen kom ik niet meer toe. Eten koken, wassen, de hond uitlaten, een eindje joggen door het bos, mijn huiswerk maken, naar school gaan, allemaal dingen die ik al tijden niet meer heb gedaan. Op school wordt niet eens meer les gegeven, want de leraren zijn aan het lezen. De bakkers bakken geen brood meer, want ze lezen. De artsen opereren niet meer, want ze kunnen hun ogen niet van het papier afkrijgen. Let wel: we vinden lezen leuk, maar zo is het teveel van het goede.'

Ik vertelde haar dat ik me dat wel kon voorstellen en vroeg me af of ze nu altijd zo door moesten leven. Nee, er was een manier om het normale leven weer terug te krijgen, vertelde de prinses. De oude toverfee moest merken dat er in Nederland ook nog heel veel mensen van boeken lezen houden en dat ze wel belangstelling hebben voor boeken, ook al doen ze óók andere dingen. De prinses vroeg me of ik haar niet kon helpen om dat aan de fee te laten zien. Ik vertelde haar dat ik op een school werk en dat mijn leerlingen ook boeken lezen. Dat vond ze geweldig! Samen bedachten we een plannetje om de fee zover te krijgen dat ze de toverspreuk zou terugdraaien. Daarvoor hadden we boeken nodig.

Snel gingen we boeken plukken uit de grote bomen rondom het kasteel. Ik klom steeds hoger en hoger in de boom, ik wilde steeds meer boeken plukken. Maar toen verloor ik mijn evenwicht... en viel ik naar beneden! Ik viel en viel en viel ... Maar voordat ik de grond raakte, werd ik wakker. En raad eens wat er om me heen lag? Allemaal boekjes!

(De docent laat de de S.Y.P.R.A.B.-gidsjes zien)

- 2 De docent laat de stapel S.Y.P.R.A.B.-gidsjes (of boekenmolens) zien (zie afbeelding 1). De docent legt uit dat de kinderen aan de toverfee moeten laten zien dat ze dit jaar

boeken gaan lezen. De gidsjes zijn heel gemakkelijk om leuke boeken uit te kiezen die bij je passen.

3 De docent deelt de gidsjes uit en laat de leerlingen er even in bladeren. Vervolgens vraagt hij de leerlingen om te vertellen hoe de gidsjes in elkaar zitten. De docent bekijkt een paar bladzijden samen met de leerlingen. Hij vraagt of sommige leerlingen bepaalde boeken misschien al kennen en of zij het ook een mooi boek vonden. Bij het bespreken vraagt de docent of de leerlingen de gekleurde sterren begrijpen. De leerlingen kunnen voorin het boekje opzoeken wat de sterren betekenen.

4 De docent vertelt dat de leerlingen straks hun eigen top 5 gaan samenstellen van boeken die ze nog willen gaan lezen van de boeken die in het gidsje staan. Wat lijkt ze leuk/spannend/zielig/mooi om te lezen? Op het bord worden punten opgeschreven waar je bij de keuze van een boek op kunt letten (bijvoorbeeld: het genre (de ster), de voorkant, de mening van de tipgever, het onderwerp, etcetera). De leerlingen schrijven hun top 5 in hun schrift. Bij elk boek vermelden ze waarom ze het hebben gekozen.

LES 2

5 De docent bedenkt met de leerlingen hoe ze de toverfee kunnen laten weten dat ze mooie boeken hebben uitgezocht om dit jaar te lezen². De docent komt samen met de leerlingen tot de conclusie dat het schrijven van een brief een goede manier is om de fee te overtuigen³. De indeling van een brief (plaats en datum, aanhef, inleiding/kern/slot, afsluiting) wordt kort besproken en komt op het bord. Leerlingen nemen deze indeling over in hun schrift.

6 De leerlingen verwerken hun top 5 in een brief aan de fee. Ze moeten niet vergeten ook hun argumenten voor hun keuze in de brief te schrijven.

LES 2/3

7 De docent vraagt de leerlingen om elkaars brief te lezen en te beoordelen. Op het bord maken de docent en de leerlingen een genummerd lijstje van beoordelingscriteria (vorm, indeling, spelling, zinnen, inhoud, argumenten, etcetera). De leerlingen kijken elkaars brieven na op deze punten en maken overal

een opmerking over. De docent loopt rond en helpt waar nodig.

8 De leerlingen bespreken met elkaar het commentaar en verwerken dit in een tweede versie. (Als op school op de computer gewerkt kan worden, moet deze mogelijkheid zeker benut worden!). De leerlingen leveren de twee versies in bij de docent.

9 De docent kijkt de brieven na, leest er een paar voor en/of laat ze opnemen in het leesdossier. Zo kunnen leerlingen steeds naar hun eigen top 5 teruggrijpen als ze niet weten welk boek ze willen gaan lezen!

Noten

- 1 Met dank aan Diny Gradussen voor de eerste aanzet van dit idee.
- 2 Deze stap kan eventueel ook in dezelfde les worden gezet, in combinatie met stap 5.
- 3 Er zijn natuurlijk ook andere mogelijkheden: tekeningen maken en in de klas ophangen, boeken lenen in de bibliotheek en (voor)lezen in de klas, etcetera.

De S.Y.P.R.A.B.-gidsjes zijn een onderdeel van het Jonge Juryproject. In de boekjes komt op elke pagina een kind aan het woord dat vier boeken heeft gekozen die hij/zij het mooiste vond om te lezen. De inhoud wordt in een paar regels samengevat en het kind vertelt waarom het boek de moeite waard is om te lezen. Bij elk boek staat bovendien een gekleurde ster die aangeeft bij welke categorie een boek hoort.

In de rubriek literatuurmuur plaatsen wij concrete beschrijvingen van leesoriëntatie-activiteiten die hun diensten in de lessen van onze lezers hebben bewezen. Zowel jeugdliteratuur als literatuur voor de lijst komen in aanmerking voor plaatsing. Hebt u een informatieve, originele leesbevorderingsactiviteit, die liefst niet meer dan twee pagina's A4 beslaat? Stuur uw bijdrage naar het redactie-adres van Moer.